

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 52. Ali je češpljevo žonto krmiti molznim kravam, in vpliva morda slabo taka krma na njih mlečnost, zlasti pa na breje krave. (J. G. grajščak na D.)

Odgovor: Ako je žonta vže pokipela in zdrava, ima v sebi mnogo alkohola, in zato bi je ne priporočali za krmo. Ako je pokipela in tudi izprijena, t. j. očetno kislja, onda je pa odločno škodljiva. Ako pa menite vže kuhano žonto, to je češpljeve tropine, te so pa dobra krma, in govedo jih lahko dobi do 3 $\frac{1}{2}$ na dan pomešanih z drugo krmo. Goved tropine prav rada je.

Vprašanje 53. Moja kobila je breja, a me skrbi, ker kobila ni vajena ležati in le stoje spi. Včasih od truda premagana telebne na tla, pa zopet hitro kvišku skoči. Bojim se, da ne bo srečno donesla in da pride ob žrebe. Ali je ta strah opravičen, in kako je ravnati s kobilo? (J. A. žup. v G.)

Odgovor: Ako na kobilo pazite, menimo, da bode vender le srečno donesla. Priporočali bi, položite po noči ali sploh takrat, kadar kobila počiva, na vsako stran otep slame, tako da kobila nanj pade, kadar se zvrne. Tako bo mehko padla in brez škode za mlado. Dva otepa zadostujeta za ves čas, in če jih kobila zmoči, posušita se zopet po dnevi. Da se nekateri konji nikdar ne uležajo, prihaja od tod, ker imajo ali kako prsno bolezen, ki ovira dihati ležečim, ali pa bolehajo za kako vnetico v hrbtenici, za zaraščanjem ledvija, za boleznijo v ledveni mišici ali sploh za otrpnenjem mišic zadnjega dela. Konj ve, da mu te bolezni v hrbtenici ali ledji delajo velike težave pri vstajanji, zato se rajši ne uleže. Vedna staja pa konja vender prav zelo utruja, zato si nekateri s tem pomagajo, da konja na tla vržejo, povežejo ter ga puste da se odpočije, potem mu pa pomagajo vstati. Vsakakor Vam prav zelo priporočamo, obdrgnite konju vsak dan enkrat noge, posebno pa stegna, prav dobro s slamo in s kakim žganjem. To okrepi mišice in žile in marsikako bolezen uže ob pričetku zatre.

Vprašanje 54. Imam kokoš pasme Houdanske, ki ima to grdo razvado, da vsako jajce, ki je iznese, precej razčoplje ter poje. Niso ji pa dovolj samo njena jajca, poje tudi vsa druga, ki jih dobiva na vališči. Ali je kako sredstvo proti tej razvadi? (Fr. M. v B. na Primorskem.)

Odgovor: Da kokoš je svoja jajca, to je razvada, ki je ni lahko vselej odpraviti. Tako kokoš priporočajo zapreti za nekaj dni v temen prostor ali kurnik ter jo iztrdati. Potem se ji predloži porcelanasto jajce, katero toliko časa kljuje, da vidi svojo onemoglost. Potem se kokoš nakrmi, in zopet od novega tako učini, dokler ne pusti porcelanastega in svojega jajca pri miru. Ako to nič ne pomaga, pa je najboljšje kokoš zaklati, ker to razvado rade posnemajo tudi druge kokoši. Houdanske kokoši prav pridno neso jajca, a nerade kločejo in sploh so slabe valiike. Ker pa zelo hitro rasto in se hitro de-

bele, zato so jako cenjene. Za valjenje njih jajec pa rabijo druge domače kokoši.

Vprašanje 55. Imam skoraj štiri leta starega bika, ki je za pleme postal pretežak, zato bi ga sedaj rad skopil. Kedaj bi bilo pravi čas skopiti toliko starega bika, in ali je boljše rezati ga, ali mu tretji? (J. P. v D. na Primorskem.)

Odgovor: Pravi čas živali skopiti je ob lepem suhem vremenu, kadar ni prevroče in ne premrzlo. V obče so biki, ki so vže rabili za pleme, ne skopijo, ampak opitajo se in prodado mesarju. Stare bike je težko skopiti in tudi nevarno. S trenjem žival skopiti, pa je sploh največe mučenje, ki si je človek more misliti, pri starih bikih je pa vrhu tega še silno nevarno. Ako se stari biki režejo, ravna naj se ž njimi, kakor sploh z biki in sicer se dela s precepi ali pa s podvezanjem semenske privodnice.

Vprašanje 56. Vže več let se trudim, da bi pridelal karfijolovo pravo seme, a se mi ne posreči. Kaj je temu vzrok? (J. P. v D.)

Odgovor: Ne razumemo Vašega vprašanja, ker pravite, da se Vam ne posreči pridelati „pravega“ semena karfijolovega. Kakšno pa je torej seme, če ni pravo? Če rastline od doma pridelanega semena niso veliko boljše, pa opustite pridelovanje ter kupite seme, ki itako ni drago. Pravilno se karfijolovo seme tako prideluje: Jeseni vsejani karfijol se dobro prezimi ter pomladi posadi na kak prav gorak in zaveten kraj. Najlepše rastline naj gredo v seme. Pridno je vedno zalivati in gledati, da boljice ne pokončajo semenskih rastlin.

Vprašanje 57. Imam kakega pol orala travnika, na katerem pa skoraj nič ne priraste. Svet je zelo peščen. Morda bi lucerna uspevala, ali pa kaka druga trava? (A. O. v B. na Štajarskem.)

Odgovor: Za suhe peščene travnike ni lucerna, ona potrebuje sveže in globoke zemlje. Skusite travnik pomladi preorati, vsejte nanj kako jaro žito, vmes pa naslednjo zmes detelje in trav, ki je priporočena za suha slaba peščena tla: 1 $\frac{1}{2}$ trajne travniške detelje, (trif. pr. repens), 1 $\frac{1}{3}$ rumene detelje, 1 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{2}$ bele detelje, 9 $\frac{1}{2}$ francoske pahovke, 1 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{2}$ angleške pahovke, 3 $\frac{1}{2}$ pasje trave, 1 $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ senožetne latovke, 1 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{2}$ medene trave in 1 $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{2}$ trde bilnice. Te količine veljajo za pol orala. Seveda morate tudi gnojiti, in sicer vže ob setvi.

Vprašanje 58. Ali morajo biti cepiči vzeti od takega drevja, ki uže rodi, ali so tudi dobri od mladega drevja? (A. P. v P.)

Odgovor: Izkušnja je pokazala, da je vse eno, če vzamemo cepiče od uže rodečega ali pa od mladega drevja. Na starem drevju je težko dobiti primernih cepičev, na mladem drevju pa lahko izbirate, kakor Vam ljubo. Mi za naš del smo prepričani, da cepiči od mladega drevja rasto lepše.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabrač Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

216.

Zgodovina kanala. Težave pri kopanju.

Davno že so prišli na to misel, da bi sueško ožino prekopali. Psametihov sin Neko II. je v sedmem stoletju pred Kr. gledal, da spoji Nil z Rudečim morjem. Pri tem delu je konec vzelo do 120.000 ljudij. V petem stoletju pred Kr. je Darij Histasp z novega se lotil dela, in Herodot nas uverja, da je sam kanal videl. Ali kmalu ga je pesek zametel, kajti Ptolomej II. Filadelf (285 pred Kr.) ga je iztrebil, in Strabon nam pripoveda da so največji brodovi mogli pluti po kanalu. Pozneje se je zopet zakidal, in cesar Trajan v prvem stoletju našega štetja je dal kopati nov kanal, pa bolje za domač promet kakor za vožnjo v Indijo. Tudi Napoleon I. se je ukvarjal s to zadevo, ko je bil v Egiptu. Dal je meriti, ali merci so napak izmerili; trdili so, da bi bilo mej Sredozemnim in Rudečim morjem celih 11^{mj} razločka. Pozneje se je lotil merjenja Lesseps, in dognal je, da ni več razločka mej morjema kakor za 0.16^{mj}. To pa je moža tem bolje spodbadalo, da bi svet unel za kopanje novega kanala. Ali imel je dosta nasprotovanja zlasti od Angležev. Še le čez leta, ko je Lesseps začel se dogovarjati s podkraljem Said Pašo, dobil je dovoljenje za orjaško podjetje. Zato je koj 1854. l. ustanovil „Compagnie universelle du canal maritime de Suéz.“ S prvega so podpisali za 200.000.000 frankov delnic (400.000 á 500 fr.), ali to je bilo veliko premalo, kar se je pozneje pokazalo.

Prvo izdatno podporo je dobila družba vsled povoljnih okolnostij. Said Paša je namreč prepustil družbi 63.000 hektarjev zemlje, ob enem se je zavezal, da hoče dajati po 20.000 delavcev. Ko pa so začeli kopati 1859 l., koj so sprevideli, da se s temi ljudmi ne bode dalo kaj prida narediti. Po vrhu je Lord Palmerston ugovarjal na ime človekoljubja, da bi domačini tlako delali evropskim podjetnikom. Družba je bila koj voljna, da preosnuje prvo pogodbo. To se je tudi zgodilo 1863. l., ko je novi podkralj Ismail Paša vmes posegel. Njemu ni bilo nikakor po volji, da so družbi prepustili 63.000 hektarjev zemlje, ker bi je bilo dovolj 3.000 za napravo kanala. Družba se je udala podkralju, zato pa je zahtevala samo za odškodovanje tlake 54.000.000 frankov, za vse vkup pa nekaj nad 84.000.000 frankov. Cesarja Napoleona III. so naprosili za razsodnika, in on je obsodil podkralja, da plača zahtevano odškodnino. Vkljub temu so morali glavnico še dvakrat povišati, 1867. in 1868. l. za 100.000.000 frankov, in 1871. l. za 20.000.000. Vsi stroški za delo in uredbo so znesli konec 1876. l. do 471.968.225 frankov.

Vprašanje 59. Imam nad 80 jablan, katerih so nekatere rodile uže do 2 jerbasa jabolk. Jeseni sem bil namazal drevje z mažo, kakeršno ste priporočali v „Novicah“, a vzlic temu je zajec drevje tako popolnoma oglodal, da ni več upanja ž njim. Mislím najemnika lova tožiti, zato prosim, kam naj se obrnem, do sodišča ali do glavarstva? (P. D. župan v S.)

Odgovor: Tožbo za povračilo škode, storjene po divjačini, morate vložiti pri okrajnem glavarstvu. Ker ste svoje drevje zavarovali, kakor to dober gospodar naredi, zato imate tudi po novi postavi pravico do odškodnine. Priporočamo Vam, da se pogovorite ter da odločno zahtevate svojo pravico. Prosim poročila ob svojem času, kako se je reč iztekla.

Vprašanje 60. Mislím si napraviti pripravo, s katero bi gnojnico vozil na njive. Kakšen naj bode voz in iz kakšnega lesa sod? Pri nas rabijo bukove sode, a taki kmalu speré, tudi hrast menim ni dober. Škropilnico bodem kupil od Hellerja na Dunaji, a prosim pojasnila, katera je boljša, št. 1. ali št. 2. v njegovem ceniku? (Fr. T. v St.)

Odgovor: Najboljši je za tak namen macesnov sod, pritrjen na dvokolesen voz z vojnícami. Omenjeni škropilnici sta sicer enaki, le da se ena pritrdi pod sodom, druga pa na strani, ali od zadi. Ako naredite pripravo, kakeršno Vam gori priporočamo, potem je umestna škropilnica št. 1., katero od zadi na dno soda pritrdite. To škropilnico je tudi laže pritrditi ter je 2 gld. cenejša. Pri naročilu skličite se na nas ter zahtevate 15 % popusta.

Vprašanje 61. Katero vrsto sadnega drevja priporočate saditi na vlažno, ob cesti ležeče zemljišče? (J. J. v Sv. Kr.)

Odgovor: Za tak vlažen kraj je češpljevo drevo in jablan. Izmed jablan so priporočene: Beli Astrakanec, veliki Bonovec, drsasti kardinalec, škratasti Kuzinot, zeleni knežnik, zlata zimská parmena, Harbertova rejneta itd.

Vprašanje 62. Katera mlatilnica bi bila najboljša ter bi jo lahko eden ali več ljudi gonilo, in kje jo je dobiti? (A. T. v O.)

Odgovor: Ročne mlatilnice, ki bi jo en človek ali tudi dva lahko gonila, je ni. Goniti morajo najmanj trije in tudi štirje možje, in še ti se morajo z drugimi vrstiti, ker dolgo časa malo kedo zdrži. Mlatilnice izdelujejo zelo vse tovarne enako, le cene so različne. Če stroj primerno malo stoji, je pa tudi malo vreden. Najboljše ročne mlatilnice so tiste, katerim veže os obe kolesi in imajo kolo na omah, kar močno lajša delo. Ročne mlatilnice so le tam na mestu, koder ni dobiti izurjenih mlatičev, a je posestvo premajhno, da bi se izplačalo vlačilo kupiti.